

VI. b. 229.

Teol. 4744 — 4750.

Biblioteka Jagiellońska.

VI. b. 229.

Cim 4791—4797.

4791 — 4797

Cim Qu

X. c. 33 a—f.
IX. 7. 59.

50.

4
Cim. Op. 4791-4797

EWANIELIK.

X. D. Stánisławá Grodzickiego,
Societatis IES V.

W KRAKOWIE,
W Drukárniéy Andrzeiá Piotrkowczyká.
1 6 0 2.

P R Z E D M O W A.

STára nowiną. Niestworą, pstro y wydurnie cho-
dzic chce. Tu pierwsze mieysce ma owá co sie glád-
ko y po Grecku zowie *Haresis*. A słusnie. Bo y od
początku Ewanieliey, taki obyczaj miała: przeto stára
to. Ale też y nowa: bo co dzień, nowe forboty, y nazwiska
bierze. Tymi czasy Ewanielia sie pieczętować chce. Ztąd
iey naśladowcy, wszyscy do iednego, Ewanielikami sie zo-
wia. Jak słusnie? Tom tymi dwiema rozmowami, ábo
dialogami pokazać umyślił. Pierwszy iest ich własny, w
którym tego nazwiska swego przyczyny dáia. Wtóry iest
náś, gdzie zgadzamy sie in fundamentis & principiis, á
prosimy o dobry Dekret ná ten Tytuł. Proszę Kátholi-
ków, áby drugim udzieláli. A innych, áby nie gorzko y
predko ále z checi pilnie czytáli. Zdárzy Pan Bog náś,
że ci którzy czczy tytuł náśa, do rzeczy
sie samey mieć beda.

AMEN.

Cen 4737

R C

E W

E W A

czemu nas

EWAN.

znikami si

dwu przye

mi wstęki

nie święt

niemo sto

dzie mow

nam zwá

znac że i

lium (nie

wi Ewan

redziecz

spawion

spawca

nasgo

wysokie

wiem do

slow pa

Papieski

kiego p

EWAN

to iest d

chce / że

maia w

Biblia i

ROZMOWA ABO DIALOG Pierwszy.

ROZMOWCE.

EWANIELIK Z MINISTREM.

EWANIELIK. Radbych się nauczył p. Ministrze
czemu nas Ewanielikami zowią. MINIST. A pilność tego?
EWAN. Pilność zaście. jestem z rodziców tak zwany / y z Papies-
żnikami się często zcieram. MIN. Słusna. Wiedzieć iż dla
dwu przyczyn Ewanielikami się zowiemy. Naprzód że my są-
mi wszystkim temu szczerze wierzymy / co jest wyraźnie w piś-
mie świętym: y to samo przyjmujemy co nam jest iasnie oznay-
miono słowem Bożym w świętych Biblia / bo tak wczenni lu-
dzie mówić mają. EWAN. Tym sposobem przysłałoby się
nam zwać nie Ewanielikami ale raczej Biblikami. MIN.
Dnać że ięszce niewiesz co to święte Ewanielium. Ewaniel-
ium (nie iako gminniebiegły w Grecyźnie po prostu mo-
wi Ewanielia:) jest ono wdzięczniejsze słowo / y słodko-
wdzięczne poselstwo / odkupienia ludzkiego / przyniesione y
sprawione przez samego Syna Bożego: Który przyszedł na świat
naszego / nie względem zasług naszych / ale względem wiecznie
wysokiego miłosierdzia swego. EWAN. Mówcie krocy nie-
wiem do czego to. MIN. Niecierpliwie słuchaj słodkości
słow Pańskich: takowi się wiec iacnie wracają do zabobonow
Papieskich. To mówie iż Ewanielium jest iako klejnot wśry-
tkiego pisma: a mówia wczenni że à priori fit denominatio.
EWAN. Jęszce nie rozumiem. MIN. Nie wszystkim iedną-
ko jest dany dar ducha na polecie tajemnic. To tedy mówie
chce / że acz nieiani ale my sami doskonale przyjmujemy to co
mają w sobie święte Biblia / ale iż czelnieysza część świętych
Biblia jest Ewanielium / od niego słusnie Ewanielicy rzecze-
ni bywa

Isaie 9.

Luc: 1. 31.

Matt: 1. 21.

ni bywamy. E W A N. Rozumiem. A mamyż tego przykład
iaki w piśmie świętym? M I N. Co mniemaś? mamy sie cze-
go ważyć bez pisma? Przykład jest samego Pána Jezusa ná-
šego. Który máiac wiele zacnych tytułow y y Prorokow / (tak
že Izáiaš w iednym rozdziale šest ich kládšie:) y w nowym
piśmie; a wšákže iedno sobie przed inšemi w podobal imie/
I E S V S: imie to stodkie nád wšelákíe cukry wštom nášym: droz-
še nád wšytkie škárby nam ktorzy sami náukí y wyrokow iego
sluchamy. Przetož imie to mieč chciał wedle zwyczáiu / przy-
obrzezce zakonney y spráwił aby Anýol rodzicom Jozefowi y
Máreye doložyl prawdziwego wykládu iego. E W A N. Dá-
cie mi z písmá przyczynę osobnošci tego názwiška. M I N. Bá-
cznie pytaš y tego Który dzień y noc kocha sie w rozmyšlániu
šwiádecstw Pánškich. Wezmíže przyczynę z písmá / ktora Bo-
žki poštánice Anýol ogłosil mowiac: *Názowieš imię iego I E S V S:*
abowiem on zbáwi lud swoy od grzechow ich. Widšimy bowiem iž inše ty-
tuly ábo názwiška / wyražáia ábo rózne náтуры / ábo iákíe inše
vrzedy iego; lecz imie I E S V S, znaczy on wielce wysoký y wyso-
kodziwný vrząd / Którym sie sštal Zbáwicielem y Odkupicie-
lem nášym / spráwuiac zbáwienie w pošrzedku zemi / iáko nie-
gdy Dawid š. Prorok špiewał w swoim wdšiecznym Proro-
cšim pieniu. Jáko tedy nášemu Pánu miedzy wiela tytułow /
bylo osobnie w podobáne to imie I E S V S; rownie y my / ácz wšy-
tkie šwiéte Biblia przyimuiemy / ále zowíemy sie od przedniey-
šey czáští / Ewánjelíkámi. Ažáž rzecz przystoyna nie jest Pá-
ná šwego / y w tey to mierze násládownáć / nam ktorzy sami w
tropy iego idšiemy? E W A N. D owšem / wielce przystoi. Ale
powiedzcie proše / co przez Ewánjelia (iam sie tak po prostu
náuczyl) rozumieć mam? Šlyšalem že tyle ša cztery Ewánjelie /
y to ia wlášnie mam žá Ewánjelia. M I N. Ewánjelium šwie-
te / zwány býć može wšytek sprzat nowéž přyzmierza / bo wše-
dzie bžmi wesoły glos po šelštwá zbáwienia nášego: ácz przez
dnim obyčáiem czworo písmá ná čzele položone / ša Ewánje-
lium / gdyž w nim žywot y šlowá Pána nášego Chryšta Jezusa
ša nam osobliwie wyražone. E W A N. Mam ždawná trwo-
ge niemá-

ge niemala w piśmie s. Bo iesliż sie iasnegotextu / y slow iako
 brzmi trzymać mamy; musimy sobie y rece poucinac / y oczy
 wylupic / y na ine cieśkie rzeczy / a prawie obyczajom ludzkim
 przeciwnie zezwolic. A iesliż zaś textu odskapimy; niewiem ias-
 ko tytułu Ewanielickiego nie wtracimy. MIN. Nigdy nie w-
 traci Ewanielickie^o tytułu ten / ktory pismo przez pismo wykła-
 da: ale on / ktory pismo opuściwszy / do czego sie ine^o wdaie. Prze-
 to / kiedy sie co przytrudniemy w piśmie traci / szukać potrzeba
 miejsc tym podobnych; a wedle tego trudniemy miejsca / przez
 łatwiej wykladać. Co my zawse czynimy. EWAN. Báro-
 zo mi sie ta wasza nauka wdaie: przeto prosze / powiedzcie y dru-
 ga iakoscie obiecali przyczynę / przecz sie Ewanielikami zowie-
 my? MIN. Druga nazwiska tego przyczyna iest. Albowiem
 my sami iestesmy / ktorzy nie tylko to przyimujemy / co iest w pi-
 smie s. ale tez / y tym wszytkim sie bzydzimy / co sie w nim nie
 nadyduie. EWAN. A coż to iest takowego? MIN. Dwie
 sa rzeczy; do ktorych sie inne ściągaja. Jest naprzod Silozo-
 phia; a potym wstawy abo tradycye ludzkie. EWAN. A to
 co ma do tytułu Ewanielickiego? MIN. Ma bårzo wiele.
 Albowiem kto tego nie bacz / że iako Ewanielikowi przystoi
 to wszytko samo co iest w Ewanielium abo w piśmie przyimo-
 wać: tak temuż nalezy / tym sie bzydzić / co toż Ewanielium
 odizucac przykazuie. EWAN. Tak iest. Lecz prosze cie / kie-
 dy te dwie rzeczy sa w piśmie s. zakazane? MIN. O pierwo Col: 2. 8.
 sey tak Pawel pise. *Patrzcie by kto was nie osukał przez Filozofia y prożne*
omamienie rć. O druga Pan sam strofuie one Pharyzeuse y mo-
 wi: *Prożno mię chwala / wczac nauk y rozkazania ludzkich.* My zaśie bzy- Matt: 15. 8.
 dzimy sie y Silozofia / y tradycyami: żyiac samym sczyrym pi-
 smem y wyrokami Bozkimi. Przeto prawdziwie Ewanieli-
 ckim hasłem sczyścić sie możemy. EWAN. Prosze: czemu na-
 te dwie rzeczy tak srodze bije pismo swiete? MIN. Przyczyna
 tego / że nauka nam przez Jezu Chryścia obiawiona / tak wyso-
 ka iest y tak sczyra / że ani rozumem obietá być może / ani też
 zgodzi sie z ludzkimi przysadami. Zåtym bårzo słusnie y ma-
 dze zhanbiona iest / tak Silozofia / iako y tradycye abo wstawy
 ludzkie.

Indykie: abyśmy ábo ona osukáni / ábo tymi z prostoty prawdy
Gal: 1. 8. zbićci nie byli. Przeto tenże Apostoł tak do Galatów piše: Ale
chocby my, ábo Anyol z niebá przepowiedal wam, mimo to cosmy wam przepowie-
dali, niech będsie (Anathema) przeklectwem. Z tey przyczyny y my dá-
jemy anathema tym / ktorzy nam co innego krom Ewanielium
y słowa Bożego podają. Ty wiesz iáko Papieżnicy ná samey
Silozofiey y tradycyách ludzkich sie sądzą / y tymi samymi nas
pokonać chcą. A y nas tradycye / mārā. EWAN. Mam dos-
tyć ná wszystkim: inż teraz wiem / czym jest / y snadniey odpo-
wiem kto mie o Ewanieliká pytać będzie. Wdzięcznem pra-
cy y náuki wáśey pánie Ministrze. Teraz odchodzę: á zdárzy
Pan Bog iż tey náuki dobrze użyje y w krótce znáti dam.
MIN. Amen. Niech cie Duch Páński napelni / y swoje táie-
mice objawi: á pomni żeś Ewanielik. EWAN. Pomnieć y
do śmierci przy tym trwać bede. MIN. Day to Boże.

Rozmowa ábo Dialóg

Wtory,

ROZMOWCE.

EWANGELIK Z MINISTREM.

EWANIELIK. Oto sie wracam wedlug obietnicy
moiey. MIN. Pánie Jezu Chryste Boże náš / sprawżże Du-
chem swoim swietym aby szczęśliwie. EWAN. Szczęśliwie.
Tráfilem ná iednego z tych / co ie Zborowi Papieżnikámi / á oni
sie Kátholikámi zowią: y pytájac on / przeczby mie Ewanieli-
kiem zwano / iá minawşy przodki moie / powiedziałem czego-
ście mie náuczylipánie Minister. MIN. Aon co. EWAN.
Rzecz dziwna. Wá wszystkie fundamentá wáśe zezwolił.
MIN. Bogu chwałá: słowo Páńskie oświećilo oczy iego: y
radem że taki skutek rozmowy náśey. Nie dáleko ten od wy-
bráných y królestwá niebieskiego / y od wiary Ewanielickiey /
ktory ná fundamentá y principia náśe Ewanielickie zezwolił.
EWAN.

EWAN. Nie myl sie: y owsem mocno twierdził, że on sam w
społeczności Katołickiej jest w Królestwie Bożym: y kiedyby
tytuły odmieniać trzeba, iemuby właśnie Ewangelicki służył.
MIN. A coż mu sie stało: wśak nie onych, ale nas Ewange-
likami nazywają. EWAN. Rzekł wnet na to. Opuść mi-
wysście skrzetni w tytułach, y często nimi frymąrczyście iako cy-
gani konimi. W kiladzieśiat lat zdarliście ich kłk. Bo na-
przed was nazwano Sakramentarzmi: potymieście sie zwali
Protestantami: potym od Zwingliusa y Kalwina, Zwinglia-
ny y Kalwinistami: nie wspominać iako na inszych drobnych
miejscach macie różne imiona, Geusow, Hugonotow, Refor-
matow ic. mało nie co miasto to tytuł. Wiem że was teraz
Ewangelikami zowią: lecz Ministrowie to czynią, pochlebu-
jąc sobie; Katołicy lepāk niektorzy, używają tego, abo per an-
ti phrasim, abo z zwyczajem, nie żeby was takimi być rozumieli.
Bo co prawda, iesli o tytuły prawo porydźcie, sami Katołicy isto-
tni Ewangelicy być muszą. MIN. Toć nowina. Ale czymże
też dowodził: Pewnie swoimi tradycjami ludzkimi. Lecz te v
nas stoia za plewy. EWAN. Nie dowodził tradycjami, ale
iako słyszał, Ewangelia, (bo ta tak iuż po staremu mówić be-
dzie z prostakami,) y innym pismem Bożym. A co wieciey, po-
pierał wszytkiego z tychże samych fundamentow, ktorem od
ciebie wziął pānie Minister. MIN. Ale iakoż to podobień-
stwo, aby Papieżnik, abo przyjmować, abo używać miał fun-
damentow y principia naszych? EWAN. Nnic sie zdāło że
ie przyjmował. Co iesliż vmyslnie czynił, abo wiec kwoli dy-
sputacyey, tego ja nie wiem. To twierdże że z nich za wami
nie zgoła sobie pomoc nie mogli, y zostalem na pierwszym pla-
cu. MIN. Nie dziw, boś ty wielki prostak, a on chytry: mu-
siał być Sophista. By był na mie trāfil, spārłbym go ia był
słowem Bożym: a musiałby vmilknąć. EWAN. Dla te-
gomci do ciebie iako do medrse^o przyszedł, abys dolozył czego
mnie prostakowi nie dostawało, iesliż możesz. MIN. Wāt-
piśo tym: Vmiej jedno ty powiedzieć coś słyszał. EWAN.
Niemam iż nieco trāfia: bo mi sie dobrze wbiło, zwłasczā
żem sie

Żem sie nieraz rumienić musiał. MIN. Ale mówże iedno.
 EWAN. Naprzód gdy mnie spytał Kátholik czemu by mi dzia-
 no Ewángelik: rzekłem. Ale to imię mam z przodków moich;
 ale to mnieysza: to wieśsza; żem ia z liczby onych / ktorzy sąmes
 mu pismu wierza. Dla te^o od Ewángeliey ktora jest przedniey-
 sza część iego / zowie sie Ewángelikiem. MIN. Coż tu Papies-
 żnik: EWAN. Odpowiedział. By to prawda była. Lecz ia to-
 bie przeciwna rzecz pokaza / że y nie samemu / y nie wszytkiemu
 pismu wierza ci / ktorzy sie Ewángelikami zowia / choć Ewáng-
 elikami bynamniey nie sa. Że nie samemu pismu wierza / okas-
 Heb: 12.1. że sie niżej: że nie wszytkiemu / pokaza obłotkiem (że tak z Pá-
 włem s. rzekę) świadectw tegoż pisma s. MIN. Żarda o-
 bietnicá: więc niewiem iako iey dosyć uczynił. EWAN. Ja
 wiem ábo wierze żeby był uczynił dosyć. Ale muiá / wstęszaw-
 sy ich dziesiątek / plácu wstąpić musiał. MIN. Powiedźże
 ten dziesiątek. EWAN. Poczne od tych miysc ktorym nie
 wierzyć (rzekł Kátholik) własná rzecz jest sekcie twoiey / y in-
 nym ktore z niey wyplynely. Abowiem (mówił daley) ácz wszy-
 scy czasow naszych heretcy / dziwne sie w tytule Ewángeliká
 kocháia: wśák że w tych kráiącach niewiem zá iákim právem / á-
 bo niespráwiedliwoscia / Sákrámentarze tytuł ten sobie przy-
 własczyli. MIN. Wiem iá. Bo oni sami / nád wszytkie in-
 ne / śczyrego pisma y Ewángeliey sie trzymáia / y oney wierza.
 EWAN. Lecz on przeciwná rzecz pokazał / tak mówiac.
 Niech będzie pierwsze pismo (ábo ráczey kłká ich) náprzeciw-
 ko onemu bledowi ktorym sie nabárziey pieczętują / á na-
 mniey go nie dowodza / gdyż y literki iedney z pisma po sobie
 nie máia: my zaśie to przeciwko nim mamy. Pan á Zbáwiciel
 náš I E S U S. v trzech Ewángelistow / y czwartego Páwła s.
 Matth: 22. mówi: To jest ciało moje. Ta jest krew moja. Abo / Te jest krew moja / i sta-
 26. ment, we krwi moiey. zc. Tym słowom wásy nie tylko niewierza: ále
 Marc: 14. przeciwná rzecz práwie powiedáia. Mówi bowiem Pan Chry-
 24. stus. HOC, TO. A oni nie to / ále Chleb. IEST, mówi Pan.
 Luc: 22. Lecz oni nie jest / ále znaczy / zc. CIAŁO MOJE, mówi Zbáw-
 20. ciel. Nie Ciało Páńskie, mówi Mmister, ále figura Ciała iego.
 1. Cor: 11. 24.

Toż

Toż mówi
 nie takim
 bierzemy
 chleb: bo
 zował / y
 y istocie.
 jest / Pána
 mówi. Prz
 tramentie
 sie: on rosz
 Nie / álem
 pismo prze
 tak będzie
 Pána Chry
 powiedział
 cica winn
 zumieć m
 trzeba.
 ne propo
 Bog / B
 ca / Chry
 przytoczy
 wstęszal.
 tym obyc
 ście obac
 cy / ktore
 lasci sie
 przytym
 leko inak
 jest krew m
 ktore przy
 one słow
 kiej nády
 propoiti
 omnes su

Toż mówią o owych drugich: To jest Krew moia. A my prostacy/
 nie takim się fortelem obyść chcemy z Pánem / ale wierzymy y
 bierzemy słowa Pánstkie / tak iako same w sobie bżmnia. TO, nie
 chleb: bo tego Pan nie mówi / ale to co y ná on czas Pan poká-
 zował / y podawał / y teraz dawano bywa. IEST. prawdziwie
 y istotnie. CIALO, prawdziwe ciało / nie figurálne / MOIE. To
 jest / Páná Chrystusowe ktory to mówił / y teraz przez káplany
 mówi. Przeto nie tylko w niebie / ale jest y tu ná ziemi w Sá-
 kramencie przytomnie: Bo o nim nápisano jest: On rzekł, y sfiáły Psa: 32. 7.
 się: on rozkazał, y stworzone sa. MIN. Wieceś tu zámiełł: EWAN.
 Nie / álem dobył drugiey twoiey reguły / mówiac: iż potrzebá
 pismo przez pismo wykłádáć. Dobrze / rzekł Kátholik / Niech
 tak będzie. Pokázze mi ty słowa písma s. ktoreby tej mowie
 Páná Chrystusowey we wśsem podobne byly. Ná com iá od-
 powiedział. Takowe sa. Chrystus był báránek / był lew / má-
 ćicá winna / y wiele innych / ktore rádzi nie rádzi figurálne ro-
 zumieć musicie: przeto y te Chrystá Páná tak wykłádáć po-
 trzebá. MIN. Jásnieysze y poteżnieysze przeciwko nim sa o-
 ne proposicye. Obżezanie było przymierze. Skrzyniá jest
 Bog / Báránek jest Phasé / Duch swiety názwány jest gołebi-
 ca / Chrystus był opoka / y síla innych tym podobnych: ktore
 przytoczyć było. EWAN. Były y te ná plácu. Ależ záraz
 wstýskal. O iáka tu różność. O iáko nie iednym ale rozmá-
 tym obyczáiem Ministrowie y tu wámi ludzka. Day Boże by-
 ście obaczyli. Naprzód ludzka wámi / gdy przywodza proposi-
 cye / ktore się w písme nie nájdúia / iákich tu jest kilka. A má-
 laści się to zda / zá pismo wdáwać / czego w písme nie má-
 Przytym ofukiwáia was / y sromotnie / y hániebnie / kiedy dá-
 leko inákše phrases kláda od onych Pánstkich. To jest ciało moie. Tá-
 jest Krew moia: á przecie ie zá iednákie wdáia. Abowiem / w tych
 ktore przywodza / kiedy jest prośe oná particula demonstratiua;
 one słowká rzecz pokázuiace To, y Tá, ktore się w mowie Pán-
 skiey nájdúia: ktore to słowká / czynia / iáko Látinnicy mówia /
 propositiones identicas, licet sub diuerso conceptu: ista verò
 omnes sunt disparata. W onych proposicyách Chrystá Páná /
 toż zná

toż znaczy pierwsze słowo/co y ostatnie: w tych Ministrów
 stich różna rzecz / różney od siebie rzeczy iest przyrownana.
 Insa bowiem rzecz była obżezanie / ktore sie działo na cieie;
 a insze przymierze / ktore było na umyśle. Insy baramek / kto
 rego pożymano / a inna Phase / to iest przeficcie / iako samoz pi
 smo wykłada. Także insa rzecz była strzynia dzewiana / inny
 Bog nieogarniony. Inna golebica / inny Duch święty. prze
 to Ewangelista przydal particulam Sicut, Iako. Naośtatek / inny
 lew / baram / macica winna; inny Pan Chrystus. Przeto mie
 dzy różnemi rzeczami / podobieństw / abo figur / domyslać sie
 mamy. Lecz w proposicyach Pánstich / y tym podobnych / toż
 znaczy ono słowo pokazuiace TO, co znaćza one drugie slo
 wa / CIAŁO MOJE. Także toż mowi słowo TA, co one dru
 gie / KREW MOJA. Jako gdy ia pokazuiac Krola / rzekł: Ten
 iest Krol Polski / toż znaczy słowo Ten / co y owe drugie
 Krol Polski: Dla tego w takich proposicyach szukać fi
 gury nie potrzeba / iako iey wáśy przeciw prawdzie y rozumo
 wi szukaia. Alaz nie widzisz iásnie a iawnie / iako Ministrów
 wie / tymi różnemi proposicyami oczy ludziom mydla / aby pra
 wdy obaczyć nie mogli: Ku temu / iestże to szczyrość Mini
 strowsta / w trudniejszych proposicyach ktore przywodzi za
 taie iásnego wykładu / ktory sie tamże w piśmie náyduie.
 Gen 17. 11. Náz przykład. Gdzie pismo zowie obżezanie przymierzem;
 tamże zárazem wykláda mowiac: Obrzeżenie ciała obrzeżku wászego,
 aby było ná znak przymierza między mną y wami. Widzisz że obżezanie nie
 iest przymierze / ale znak przymierza: Lecz Pan I E S U S popro
 su mowi: To iest ciało moje; ani wykláda / iako tu / to iest znak cia
 lá mego / iako wáśy niezbożnie do pisma przydaia. Naośtá
 tek. Choćby Ministrowie abo ich náuczyciele / iedno y drugie
 miejsce pisma / podobne swemu wykládowi zá soba przywie
 dli / wśakże poniewaz my zá nášym wykládem / nicrownie wie
 cey iásniejszych miejsc przytaczamy; kto nie baczy że nam rá
 czej tytuł Ewangelicki służy: Abowiem iesliż Minister dla
 kilku pism (choć y iednego státtecznego nie ma) chce być ná
 zwány Ewangelikiem: czemu ia ktory kilka set miejsc pisma
 zá soba

zá soba pr
 Sadz ká
 pisma k
 Do náse
 Przytoczy
 zá sie mie
 czej słow
 żeć nie mo
 nie przebi
 do Noeg
 słowo T
 deris, t
 powtore
 kiem prz
 mym zna
 było praw
 był Pan
 w tak wi
 tim sum
 wac / ab
 W tych
 dobrych
 czylem
 Biblicy
 Panie C
 ca; Ten
 rok 3 Na
 Náz tych
 zá nim i
 istota w
 moie: ro
 rzech w
 Pawel s
 wiem by
 rzeczy si

za soba przywodze / mam być od tego nazwiska odstrychniony?
 Sadz każdy. MIN. Jęszem ia nie slyśal żadnego mieyscā
 pisma ktorymby ten twoy Papista / swoy wyklad potwierdził.
 Bo nāše tylko zbijał: swego nic nie przytoczył. E W A N.
 Przytoczyłci zaśie. Tak swoje mowę konczac. Co sie dotyczy
 zaśie mieysc pisma s. takuchnych iaki jest wyklad nās / ābo rā
 czezy słowa Pānistie; tych pism tak jest wiele / Źem ich ia przebie
 żeć nie mogł. Pewna jest że nie tylko stāmi / āle y tysiacem ich
 nie przebieżysz. I niezliczonych; weźmi kilka. Tak mowi Pan Gen: 9. 12
 do Noego: To znak przymierza, który dāię miedzy mną y wāmi. Gdzie y
 słowko TO, toż znaczy co słowā / znak przymierza: to jest arcum fce
 deris, teczē: y przydāie Bog słowko (znak) ktore prośe y tu
 powtore notuy. Bo iako owdzie obżezanie bylo tylko znā
 kiem przymierza; tak tu teczā nie była przymierzem / āle sā
 mym znakiem przymierza. Także kiedyby w Sakramencie nie
 bylo prawdziwe ciało Chrystusowe / āle tylko znak / przydałby
 był Pan I E S U S Bog prawdziwy / toż słowko (znak) ābyśmy
 w tak wielkiey rzeczy oszukani nie byli. Ale że nie przydał; iā
 kim sumnieniem / ābo wāsy Ministrowie śmieia ie przydā
 wāć / ābo wy im przeciwn pismu wierzyć? Ale postapmy dāley.
 W tychże pierwszych księgach Moysesowych / proposicyi po
 dobnych onym proposicyom Pānistim / To jest ciało moje. 2c. nāli
 czylem wiecey niż czterdzieści. Ktoż ie policzy we wszytkiey
 Biblii: Posłuchay trzech świadectw / ktore mamy o samym
 Pānie Chrystusie v Ewāngielistow. Pierwsze jest / Bogā Cy Matt: 3. 17.
 cā; Ten jest syn moymy. Wtore świadectwo / rzekly: Ten jest Iesus, Pro- Ma: 21. 11.
 rok s Nazareth. Trzeće setnikā: Prawdziwie ten człowiek był Synem Bożym. Mar: 15. 39.
 Nā tych wszytkich mieyscāch / y słowko / Ten, toż znaczy / co inne
 zā nim idace: to jest Chrystā Pānā / y ono drugie słowko / jest,
 istote wyraża: iako my w onych słowāch Pānistich: To jest Ciało
 moje: rozumiemy. Nāostātek zāpieczetujemy onemi słowy kto
 rych vżywa Moyses / lud Izraelski kropiac: ā powtarza ie Exo: 24. 8
 Pāwel s. Mowi Moyses: Ta jest Krew. Nād ktore słowā / nie Heb: 9.
 wiem by mogło być rzeczo co wyrażnięyszego / ābo ku nāšej 20.
 rzeczy sposobnięyszego. Te bowiem do iednego słowā slyśysz
 B 4 3 vř

z vsi Pána nášego. A wierzymy že w powieści Moysesowej.
y slowo *Tá*, tož znaczy/co ono slowo *Krew*, y že slowo *iesť*, *istota*
te známionuie: gdyž tá byla prawdziwa krew cielcow/ *ktora*
lud on byl pokropion. A Zbawicielowi tymiž slovy twier-
dzacemu/ *Ta iesť Krew*, a przydaiacemu/ *moia*, nie wierzymy / aby
tám byla prawdziwa krew / *ktora* nie kropiono ale napawa-
Heb: 3. 5. no Apostoly: Wierzymy (že tak z Apostolem rzekł) studze/
nie wierzymy synowi: a Synowi Bożemu tákże iáko Ociec
wszechmogacemu / lecz przeciwna rzecz twierdzimy mowiac/
Nie tá krew, ale to wino/ *nie iesť*, ale znaczy *krew moia*, to iesť Chry-
stusowe: O Ewanielicy/ nie Ewanielicy/ ale Ewanielicy prze-
ciwnicy; co wždy myslicie: O iáko by zbawieniu waszemu
rzecz zdrowsa byla/ tákich y tym podobnych/ tysiac proposcyi
w piśmie s. szukać y onym wierzyć; a niżej lataiac po piśmie/
one proposcye rozne y niegrzeczne wysperawszy / oczy y ro-
zum sobie slepić.

Myślilem iá nieraz sobie (przydał y to Kátholik) co wždy
ci ludzie odpowiedza sedziemu sprawiedliwemu / *ktory* nas z
Luc: 19. 22. vsť nášych iáko obiecal sadzić bedzie/ ták mowiacemu. A iá-
kós sie ty śmiał zwáć Ewanielikem / *ktorys* iásney Ewanieli-
ley / y owšem moim / od *ktorego* wsytká Ewanielia posła/
słowom wierzyć niechćiał: Jákós śmiał twierdzić/ żeś pismo
przez pismo wykłádal; a tys mieysc pisma s. tysiac zá mna / y
zá słowami mymi przytoczone porzucił/ choćias zá twoia fá-
tázys y iednego nie miał: Jákiste byś ich też byl miał y kílka/
przystoyna rzecz byla / aby kílka wielom/ ciemno iásnym / tru-
dne wyráźliwym wstepowały. Návet / iákós sie niewstydzil
w mowie Moysesowej / *ktorego* zakon wsytek wedle świádes-
1. Cor: 10. ctwa Apostola mego ná figurach byl záśádzony / nieprzyzná-
wáć figur: a mnie (rzekł nie Pan) *ktorym* wsytkie figury wy-
pełnił / y iásnym słowom moim/ *To iesť krew moia*, śmiałeś figury
przypisowáć: Te y tym podobne rzeczy (rzekł Kátholik do
mnie) y ty przytácielu moy/ wważay y siebie/ pilnie prosze / a ies-
lić zbawienie dusze twoiey mile/ iákóž rozumiem żeś test bárzo
mile/ tego y tey náuki sie dšierz / *ktora* cie dniá onego wbespie-
czyć mo-

czyć może. MIN. A ty co / ná te iuż nie tylko dowody / ále y
 vpomínánía tego? EWAN. Nie máiac y nie mogac mu wie-
 cey odporu dáć / ná tak iásne / y gęste / tak świadectwá písmá s.
 iáko y dowody wzięte z niego / cożem innego czynić miał / ie-
 dno prosić / áby wedle obietnice srociey / pokazał inne mieysca /
 ktorymby nášy nie wierzyli? Záczym tak znówu poczał. Ju-
 żes wyrozumiał / iáko onym przeniáświetszym słowom zbawia-
 ciela nášego: *To iest ciało moje. Ta iest krew moia:* wšyscy czásow ná-
 szych nie Ewángielicy ále swowolnicy niewierza. Abowiem ná-
 przód Luterani / pierwŝe słowká popŝowali; gdy miásto słow
 Pánŝkich *To, Tá,* položyli słowá swoje / Chleb / Wino / choć tego
 Pán nie rzekł. Po nich Sákrámentarze / wšytkie inne słowá
 wywrocili; iákos ŝyŝal. A náostátek Nowoŝrzczeni / kto-
 rzy ŝie zá náydostónálŝe Ewángieliki máia / wšytko wyrzucá-
 iac; nie tych ále innych słow przy wieczierzách swoich wŝywa-
 iac. Tak po stopniách chodŝi y roŝcie niezboŝnoŝć. Ale przy-
 daymy drugie świadectwo písmá s. ktoremu Ministrowie wá-
 ŝy nie wierza: á niech bedŝie ono gđŝie Jan s. świadczy / że
 Pán Jezus po zmartwychwŝtáníu swoim / przyŝedł do Apo-
 ŝtolow swoich / gdy drzwibylly zámknione. A támgę troche poniŝ
 tak mowi: *Przyŝedł I E S V S drzwiami zámknionymi.* Lecz Ministrowie
 y ich Rábbinowie / mocno to twierdza / że nie przyŝedł Pán
 przez drzwizámknione; náprzeciwko iásnemu słowu Boŝemu.
 MIN. Arzekles co ná to? EWAN. Tom tylko rzekł / że
 ia áni od Ministrow tego nigdy nie ŝyŝal / áni wiedzieć mo-
 ge / przeczby ŝie tak iásnemu písmu ŝprzeciwiać mieli. Ná co
 Rátholiki. Ze Ministrowie niewierza / áby Chryŝtus drzwia-
 mi zámknionymi wŝedł do Apostolow / pokazeć kiedy zechceŝ
 z ksiąg tych autorow / z ktorých Ministrowie swá náukę czer-
 páia. Przecz to lepák czynia / powiem niŝey. A ŝes ty tego od
 nich nie ŝyŝal / nie dŝiw. Ministrowie bowiem nie tylko táic
 zwykli co im ŝkodŝi / ále teŝ kiedy baczá / iŝ ich ŝlucháczé mo-
 cno trwáia przy iákiey opiniey / tak ŝie vmieia łásić / y słowká
 przásić / że ŝie zdádza toŝ mowić co poŝpolity człowiek trzyma /
 choć ná ŝercu rzecz przeciwná y máia y wierza. MIN. To iest

Ioa: 20. 19
 v. 26.

potwarz prawie nieznośna / ktora na nas Papieżnicy wloka /
 iakobyśmy my oszukiwać ludzkie / y hypokrytami być mieli / in-
 ſa rzecz na sercu inſa w wſciech mając. EWAN. Nie wiem
 ieſliż to potwarza być nazwano może / co pokazał oczywiſtym
 przykładem / tak ku mnie mówiac : Abowiem (proſzę cie) azaż
 niewieſz że ich ieſt ſiła między wami / ktorzy wierza / że w Sa-
 krámentie Eucharystey : tu / tu / mówie / tu na ziemi ieſt pra-
 wdziwe y rzeczywiſte ciało y krew Chrystá Pána : Jeſliż ſie te-
 go przy / poſtawi w tym mieſcie nie tylko białegłowy / ale y me-
 czyzny / y nie proſtaci / ktorzy to z ich náuki twierdza : Jeſliż
 wierza że ſie takowi między nimi y nie rzadko nájdzie / cze-
 muż ich Miniſtrowie nie náucza / co ſámi wiedza : Gdyż tak
 Miniſtrowie trzymáta. Jedni / że tu tylko ſczyry á proſty
 chleb : drudzy że to znák ciála Pániſkie : drudzy / że w tym zná-
 ku bierze ſie moc / ſok y energia iakás. A wſyſcy twierdza / że
 od tego mieſcá kedy chleb leży / tak daleko ieſt Pan Chrystus /
 iak daleko ieſt niebo od ziemi. A wiec to ſczyroſć : A wiec
 to ieſt po Ewángeliu ſie ſpráwować : A wiec te ſoki / ener-
 gie / rć. nie ſa wymyſły / ktorych nie tylko Ewángelia / ale y ſwiát
 wſytek przedtym nie znał : MIN. Byłoby tu co mówić / ale
 ty kónieź coś poczał. EWAN. Uczynie ; y krótko. Bom mu
 wiecey nie odpierał ani replikował. Tak tedy y dálej rzecz
 ſwoje prowadził. Nie wierza potrzebie Miniſtrowie wáſzy /
 aby gdy Chrystá Pána w Nazáreth ſiemkowie iego z gory przu-
 cić chcieli / on ſie takowym oſtał / że go żaden ani widzieć / ani
 Luc: 4. 30 *námácać nie mogli. Choć Łukáš s. tak o tym piſe. A on prze-
 ſedſy przez poyſzodek ich yſedł. Jeſliż go widzieli / ábo námácać mo-
 gli / iako Miniſtrowie bredza / czemuż go nie imáli : A toż Pan*
 Ioan: 3. & 8. *uczynił y w Jeruzálem / gdy go kámiionować chciáno. Po*
 Ioan: 3. 5. *czwarte nie wierza onym ſłowom Chrystá Pána do Nylkodes-
 má. Záprawdę záprawdę powiedumci / ieſliż ſie kto nie odrodzi z wody y z Duchá
 ſwiętego / nie może wnikć do królestwa Bożego. A Kálwin z Miniſtrami
 mówia / że dzieć Chrzeſciánſkie / choć nie odrodzone z wody y
 Duchá s. wnika do Królestwa Bożego. Pan mówi nie wnika / á
 Miniſtrowie mówia / wnika. A Ewángeliſtaż to : Te niewia-
 ry o kto*

ry o którychśmy do tych czasów mówili / są własne Kálwint
 som / Nowe chrześciance / Trynitarzom / nowym Aryanom y
 innym im podobnym. Już teraz wytkniemy Luteranom y wszy- Mat. 16. 17
 tkim innym heretykom spolne. Taka jest (5) Mowi Pan do
 Piotra: a na tej Opoce, zbuduję kościół mój, a brany piekielne nie przemycą
 go. Gr. Taki Pan. A Ministrowie iako. Ty, mowi Pan. Nie ty,
 ale ja mówią Ministrowie. iesteś, mowi Pan. nie iesteś / mówią
 Ministrowie. Opoka, rzekł Jęsus do Piotra. A Ministrowie /
 nie Piotr / ale Chrystus Opoka. Wszytko iakoby na tych E- Luc. 7. 47
 wanielikach swe wymysły wystawiają / a przedsię chcą aby ie
 Ewanielikami zwano. Także (6) żaden z nich nie wierzy o- Rom. 8-24.
 nym słowom Pańskim do Mągdaleny: Odpuszczają się im wiele grze- Iac. 2. 14.
 chów, iż wiele wymówiła. Ani (7) wierzą onym Apostolskim: Nadsie-
 ia iesteśmy zbawieni. A daleko mniej (8) wierzą s. Jakubowi kto-
 ry serce piśey dowodzi / iż żaden sama wiara nie może być
 usprawiedliwiony. A konkluduje tak mówiąc: Iżli go może wi-
 ra zbawić? Jakoby rzekł; żadna miara. Lecz my prostacy / my
 mówię którzy nie nazwiskiem ale rzeczą samą iesteśmy Ewán-
 gelicy; wierząc Ewanielicy / po prostu iako słowa brzmią po-
 wiedamy: Że nie tylko wiara usprawiedliwia / ale y miłość:
 Bo Pan Chrystus mówi / że dla niej dane jest Mągdale
 nie grzechom odpuszczenie; które bez usprawiedliwienia
 być nie może. Wierzmy że y nadzieia usprawiedliwia: Bo
 Paweł święty ięszce coś wietszego / to jest zbawienie / nadziei
 przypisuje. Wierzmy że y wszystkie inne dobre uczynki uspra-
 wiedliwiają: bo Jakub s. o tym wyraźliwie świadczy. Nád-
 to nie wierzą (9) Ministrowie onym słowom Apostolskim: 1. Cor. 15. 41.
 Gwiazda od gwiazdy różna jest w jasności. Tak y zmartwychwstanie: gdyż oni
 przeciw temu powiedają / że wszyscy wierni iednakimi będą /
 w królestwie niebieskim. Nie wierzą (10) y onym drugim
 tegoż Apostoła: A tak y który daie w małżeństwo pannie swoje dobrze czyni. y 1. Cor. 7. 38.
 który nie daie, lepiej czyni. Gdyż oni nie tylko równają / ale y niekto-
 rzy z nich przekładają małżeństwo nad panienstwo. A ono y
 nasza Polska z Niemieckim zmieszana jest przypowieść: Do-
 bry gut / ale lepszy besser. Nie wierzą także (11) y onym slo-
 wem:

2. ad Tim.

4. 7.

wom / gdzieś tak sam o sobie Apostoł mówi / Potykaniem dobrym po-
tykałem się, zawodem dokonał, wiarem zachował. Naościek odłożona mi jest ko-
rona sprawiedliwości, która mi odda Pan sąsiedzi sprawiedliwy: a nie tylko mnie, ale
z tym którzy milują przysięcie jego. Jako bowiem mogą tym słowom
wierzyć Ministrowie / którzy wszelką zasługę uczynków do-
brych bluźnią: A przedsię nie kląma Apostoł mówiąc / że mu
jest odłożona korona: a korona sprawiedliwości, y od sąsiedzi sprawie-
dliwego. Tedyć ja zasłużyć musiał. A k temuż za uczynki kto-
re wylicza: Tedyć dobre uczynki zasługę mają. Abowiem
ktoż y pomyśleć albo imaginować sobie może / że mu co winno
z prawą albo z sprawiedliwością / y od sąsiedzi sprawiedliwego
do czego by on prawą nie miał / albo czego by nigdy nie za-
służył? Lecy (12) y onym Janą s. słowom / A przykazania jego,
(to jest Boże) nie są ciężkie; żadney wiary nie dają. MIN. A
dlugoz tego będzie: Wszakżeś obiecał / żeś chociaż tylko do-
słuchać miał; a tu już przeszło. EWAN. Przetom mu też
mowę przerwał / y wdałem się do wtorey przyczyny przecz nas
Ewangelikami zowią / tak mówiąc. Zowią nas też y dla tego
Ewangelikami / że to wszystko odzucamy co Ewangelia od-
rzuca. a mianowicie dwie rzeczy: Filozofia / y tradycye albo
wstawy ludzkie: gdyż tych Apostoł / a owych sam Pan Chry-
stus wielce się nam strzedz rozkazał. Przeciwnym obyczajem
Papieżnicy / wszystkie wiary swoje / na tych dwu gruntach za-
sadzają. MIN. A on co na to: pewnie mu się tu poćić przy-
szło. EWAN. Nie widziałem ja potu / ale śmiech. Abowiem
wsміchnawszy się tak rzekł. Ministrowie waszy są i-
ak swarliwa baba / która czuwać na się co nieforemnego / by-
ciey nie wprzędzono / to co iey samey własnie służy / zadaje są-
siadce / choć niewinney. Tak własnie Ministrowie z nami.
Nie my / o przyjacielu / nie my / ale Ministrowie waszy / z her-
stami swoimi / y w Filozofiey się takiey kochaia iakiey Apo-
stół zakazuje; y na wstawach ludzkich które Pan Chrystus
gromi / wszyscy a wszyscy polegają / y gruntuią się. My ani
polegamy ani się gruntuiemy: przetoż y z tey miary nie o-
ni ale my słusniey Ewangelikami zwani być mamy / acz oni
iż swoi

iż swoich
czynili.
wiecznie
kiedy nie
wiedział
fia / praw
turale, sw
duie y za
stworzył
lozofia
A owsem
nie tylko o
wszystkich
fa; dalek
światego
y lanie p
wzywał;
uczyny.
czynimy t
iednym s
jest / n-
w tych p
samiych s
bez wio
kie Theol
y nie por
waszych n
p-
p-
ca p-
uczyny y
g-
nie z pra
ich prze-
nia: y t-
miec-
jem

tuż swoją przykora ten tytuł zprofanowali y podeyrzanym w
czynili. MIN. O iaki niewstydy tego sie zapierać / co wsta-
wicznie czynia. Alzaż oni uczniom swoim / Filozofiey na dzień
kożdy nie czytają? EWAN. Nie przyał sie tego / y owšem po-
wiedział że y czytają / y słusnie to czynia. Albowiem Filozo-
fia / prawdy / kiedy prawdziwa iest / dobra iest. Gdyż lumen na-
turale, światłość y prawo przyrodzone / na którym sie ona fun-
duje y zasadza / dobre iest / y od Boga stworzone iest. A co Bóg
stworzył / to wszystko dobre iest. Przeto Apostoł / nie dobra Fi-
lozophia gani / ale zła / ktora tamże pięknie wykonterfetował.
A owšem nie tylko nie gani / ale iey y używa: a co wietszego /
nie tylko on / ale y sam Pan IESVS, wybiera dowody swoje ze
wszystkich części prawdziwey Filozofiey. A co ieszcze dziwniejs-
za; daleko częściej argumentow z Filozofiey / aniż z pismá
świetego wziętych używa Pan nasz. Coć kiedy zechceś iasnie
y lącznie pokazać. Jakiey tedy Filozofiey Pan y Apostoł iego
używał; taką my (mówił Kátholik) mamy / y takiej drugich
uczymy. A przypatrz sie iak to słusnie czynimy. Náprzód
uczynimy to / abyśmy Chrystá Páná / Apostołow / Prorokow / a
jednym słowem wszystkiego pismá s. ktore Filozofiey pelne
iest / násladowáli. Przetym / abyśmy mlode a bystre dowcipy /
w tych potrzebnych igrzyskach wypolerowali / y do poznánia
sámych siebie przywiedli. By snac / wielka duma / bez styru /
bez wiośta / bez (iudicium) rozsádku / pusćiwşy sie ná głębo-
kie Theologie y pismá s. morze / y sami w herezye nie wpádli
y nie potoneli / y drugich zá soba nie pociagneli. Czego sie / w
waszych náuczycielách ná dzien kożdy plączliwemi oczymá ná-
patrzimy. Uczymy nád to Filozofia czytając / iako niewolnic-
ca pániey / Filozofia Theologiey ma wslugować. A náostátek /
uczymy y inne y sami siebie / iako wszystkim niewiárom / tak po-
gánstím / iako heretyckím dáć sie odpor może: gdyż ci wszyscy
nie z prawdziwey ale z fałszywey Filozofiey / dowodow swo-
ich przeciw prawdziu dobýváia. Co y waszy Ministrowie czy-
nia: y tak czynia / iż tu z tey samey miary / dwóikim was-
mieczeniem morduią y przebijają. MIN. A coż to lepak zá

dwa miecze: E W A N. Pierwszy jest / rzekł Kátholik / gdy
 wam zázánuia / co sami czynia. (á tu sie znouu ich syekopháns
 cya pokázúie) A zázánuia wam przeto / ábyscie wy ich zofistry-
 cy nie poznawšy / łatwiej od nich osukáni byli. Zázánuia y
 odstrašáia was od Filozofiey słowy Apostolskimi: á oni sa-
 mi co czešciecy y gešciecy máia y w vsiách y w pismách swoich
 iedno Filozofskie / nie mówie dowody / ále sámolowki: A o-
 pušciwšy nowe Aryany / Samosáteny / Troybožány / y No-
 wochrzeńce / ktorých pisma z tych samých sa vformowane
 wszytkie; sam Ecolampadius. ieden z przednieszych wášych /
 to jest sakraméntárskich herstow / z tychže / z teyže fałšywey
 Filozofiey wybrał y wyžional wiecey niź trzydziešci wywro-
 tow przeciw prawdziwey Chryšta Pána w Sakramencie by-
 tnošci. Co mniemaš iáko by był ten wygrána śpiewał / kie-
 dy byšmy byli nie wiedzieli / co zá czym w Filozofiey idzie? Já-
 kož y teraz Ministrowie śpiewáia / kiedy ná nieumieietne trá-
 fia. Drugi zášie miecz Ministrowski jest / zázazawšy dobrej
 Filozofiey / zley używać / y niewierzyć onym choć Filozof-
 skim fundámentom / ábo principijs, ktorých wszyscy świeci / y
 sam światy nád światymi I E S U S Pán używał / ále onym dru-
 gim ktore Apostol zázánuie. MIN. Rad wyrze iáko tego-
 dowiodł / gdyž wiadomo jest wszytkim / że my nie do Filozofie-
 cy ále do pisma áppelluemy. E W A N. Takéi jest (odpowie-
 dzie Kátholik /) żeć wášy Ministrowie / strotac zwykła swo-
 ie obluda / w rzeczy do pisma áppelluia / y tym niebácznie im-
 wierzace osukiwáia; lecz rzecz saáma nie do pisma / gdyž go-
 po sobie nie máia / ále do Filozofiey / á takiey Filozofiey iá-
 ka Apostol gáni / sie vdaia. Co pokázmy z samýchže słow
 Apostolskich: Pátricie (mowi) by kto was nie osukał, przez Filozofia. y
 próžne omamienie: wedle vsławy ludzkiey, podług elementow swiáta, á nie wedle
 Chryštusa. Dobra tedy Filozofia jest / ktora jest wedle Chryštusa: zła
 lepák; ktora ma te trzy kondycye. 1. Próžne omamienie. 2. I sławy
 ludzkie. 3. y jest podług elementow swiáta. Dobra v nas Kátholikow
 sie náyduie: zła v nich. Kátholicey bowiem wszytkie náuki y
 principia Filozofskie, náuka y právem Pána Chryštusa wym-
 miárkuia

miarkuia y reformuia ; a tego nie czego innego / y w Silozof
 fiej gdy ia czytaia / y w Theologiey ktora scholasticam zowiea
 my / wczai. Lecz ministrowie waszy y ich nauczyciele / sortyus
 ia / y maia. 1. prozne omamienie, y fallacye bez liczby. 2. ystany ludz-
 kie, bez Chrystusa / y owsem przeciwn Chrystusowi. 3. Elementa
 swiata bez rozumu, y owsem przeciwnie rozumowi. Maia tedy
 wyszytkie kondycye ktore Pawel s. opisal / y ktorych sie strzedz
 roztazal. Pokazmy to nie slowy / ale rzecza / przyklady / y do-
 swiadczeniem samym. Pierwszy przyklad niech bedzie. Mo-
 wia Silozofowie / a za nimi Ministrowie : Iz jedno ciało nie
 moze być na wielu miejscach wespól. Stad tak konkluduią :
 Ponieważ ciało Chrystusowe iest w niebie / na prawicy Bo-
 zey / tedyć nie moze być tu na ziemi / na tak wielu miejscach ia-
 to Papistowie wierza (wierza / bo bąrszey sobie slowo Bo-
 że a niż Silozofia poważaia.) Druga nauka abo princia-
 pium iest temu podobne / y z tego plynace : to iest dwie cie-
 le nie moga być wespól na iednymże miejscu. Te nauke Silo-
 zowsta aby Ministrowie nie zhanbili ; hanbia y niewierza o-
 nym wyższey naniemonym iasnym Janá swietego slowom /
 Przyszedł I E S V S drzwi mi zamknionymi. Bo kiedyby tym slowom wie-
 rzyli / musieliby też wierzyć że dwoie ciało / to iest ciało Pań-
 skie / y ciało (że tak rzekę) drzwi / wespól na iednym miejscu
 były. O nie Ewanieliey ale swowolnicy / iako wy dla Silozo-
 fiej / Ewanieliey wierzyć niechcecie / a przed sie nas z tey miary
 niesprawiedliwie strofujecie / w czym sami sprawiedliwie aż
 po vsy tkwicie. Trzecie axioma Silozowskie iest : Accidentia
 sine subiecto esse & consistere non possunt. Przypadki abo
 przymioty / bez istoty rzeczy samey być żadna miara nie moga.
 Stey Silozofiej tak konkluduią : Ponieważ w Eucharystiej
 widzimy y czuiemy / bialosc / wonia / smak / y inne przypadłości
 chleba y winá : tedyć też y sam chleb a wino tu być musa / na
 co y Luterani zezwalaia. Czwartą nauką Silozowsta iest :
 Ciało iesliż iest prawdziwe / musi być widziane y namacane :
 gdyż te rzeczy należa do istoty ciała. Dla tey Silozofiej / nie
 wierza onym slowom Ewanieliey / żeby Pan Chrystus prze-

Ioan: 26.
 26.

Luc: 4. 30
 Ioan: 5. & 8.

febl przez poyśrzodek rzęsy. 12. Piata nauka Filozofow ktora
re Stoikami zwano/ iest: Ze wszystkie grzechy sa iednaki. Szos-
ta tychże: Ze wzruszenia y passye ciała naszego sa prawdzi-
wym grzechem. Oboie Luterani y inszy twierdza. Siódma:
Ze trzy osoby w iedney istocie być nie mogą. To Aryńska.
Zamknimy (dla przedłużenia) Lutrem / który wyrwawszy z
piekła one sekty / nad ktora nic nigdy świat sprosnięsiego nie
widział / tak napisał: Ze iako bez pokarmu / picia y spania;
tak bez cielesnych spraw człowiek żyć żadna miara nie może.
A coż może być podobniejszego oney Epikureyskiej nauce /
Jedz / pij / igray: Nic zaście. W tym tylko iest różność /
że poganin Boga nie znaiacy / wcześniwy mowil o rzeczach
sprosnych / a niż Prorok Niemiecki / a trzeci Eliasz / iako go
swoi zowia. MIN. Ale co nam / abo do Aryanow / ktore
y kazaniem y pisaniem przesładujemy / abo do sprosnych nauk
Lutrowskich: E W A N. Tożem y ia rzekł Kátholikowi:
lecz mi on odpowiedział. Siła wam do nich: bo nowi Arya-
ni od was z Genewy posli / a wy z Lutrow. Ocoż ci oycami / a
omi synaczkami waszymi sa: áczesćcie Gentyliśa y Serwetá-
ich wodze szpetnie przez káta uczestowáli. A co wietszego wszy-
scy sie Ewanielitami zowiecie. A owsem pierwey a niż sie wa-
szy Kálwinistowie pokazáli; iuż Lutrowie wielce sie w tym
tytule kocháli. Przeto co sie tu mowi / do wszystkich sie mowi.
Jam tylko nieco wiecey o tych dolozył / ktorychem cie sekty
być pobaczyl. Przydal y te słowa Kátholik: Zaiste bázro
rzecz iest opláćana / że wy bedac chrztem swietym odrodzeni y
Arzesćianami nazwani / przed sie y z tej miáry dálekoscie nie-
szczęśliwsi y a niż Filozofowie poganscy. Naprzod / że w tych y
tym podobnych náukách / co podlejszych Filozofow násládu-
iecie / co medrśke opuścili / ktorzy sie im sprzeciwiali. Przy-
tym / że oni te náuki abo principia / rozumieli wedle biegu ná-
tury pospolitego: waszy powiádáia / że Bóg przez wszechmo-
cność swoje tego uczynić nie może / aby iedno ciało było ná
wielu mieyscach. 12. Ná ostátek tym rzecz swoje dokończył:
Penieważ (práwi) rzecz nad słońce iáśnieysza / że ta ktora A-

postol

postol gani Filozofia / nie Kacholikom / ale tym ktorzy sie od
nich oderwali sluzi; iakim wysydem to co ich jest wlasnego/
nam przypisuią: ty sam day sprawiedliwy rozsadek. **M**aią bo
wiem Ministrowie trzy one rzeczy / ktore Apostol strofuie.
Maią naprzod próżne omamienie y fallacye: gdyż wszystko co prze-
ciwko Kościołowi przyrodza / nie innego nie jest / iedno pro-
żne a ściyry omamienie y sophismata: do ktorych dla ozdoby
przydaią tak wiele fałszow / kłamstw / potwarzy / że ich już y zli-
czyć nie możemy. **M**aią powtore nauki y principia, ściyry vs-
tawy ludzkie: ktorych aby nie opuścili / Ewanieliey nie wie-
rza / iako sie dopiero pokazalo. **M**aią potrzebie to wszystko /
podług elementow świata. Bo co innego sa elementa świata / iedno
zmysły nasze / z ktorych rozum nasz przyrodzona wiadomośc
ma: A oni czego okiem nie doyrza / reka sie nie dotkna / temu
nie wierza. Przeto Kalwinistowie nie wierza żeby w Sakramen-
cie było prawdziwe ciało Chrystusowe. **L**uterani zaś że
wszystkimi innemi / wierza że w tym Sakramencie jest chleb y
wino. Przeczą: że sie zda zmysłom ich że tak jest / choć zmysły
nasze / nie o czym innym / iedno o samych tylko przypadłościach
rozsadek dać moga: o istocie dać go nie moga. Nawet czego
blahym rozumem swym nie doyrza / temu wiary nie dają. Z tey
przyczyny Nowochrzesciacy Troycę s. Sakramentarze Chry-
sta Pana z Sakramentu / y inni heretycy inne artykuły wiary /
ktorych rozum ludzki poiać nie może / odrzucaia. Czemu? In-
szej przyczyny ani wymyślić / iedno że sie wola trzymać elemen-
tow świata y wstaw ludzkich Filozofskich / a niż y tego wys-
roku Apostolskiego y Ewanieliey. A przed sie sie śmieia zwąc
Ewanielikami. **M**IN. Nie też tradycye albo wstaw Pan Matt: 12
Chrystus strofuie ale Żydowskie / iakich Papieżnicy sa pelni-
czego że sie zaprzeć nie mogl / przeto te niewiem iakie Filozof-
skie wtracił; na one zamleł. **E**WAN. O coż zamleł. **N**o
wszem tymiż mie dopiero tak pokonal / żem y pisać dalej nie
mogł. **O**kazał bowiem / że nie y Kacholikow / ale y tych kto-
rzy od nich odstapili / nie tylko one Filozofskie y ślasy / kto-
rych że Apostol zmianke uczynił / przecg mowia / ale byc po-
trzebaj

trzeba / ale też takowe iakie Pan w Pharyzeuszach gromi / iako
 nie sie nadyuia. A owsem daleko sprośnieszcie iefcze y gorse.
 MIN. Bedzie wielki dziw / iesliż tego na Ewanieliki / aby ie-
 dnym przykładem dowiedzie. EWAN. Nie iednym ale wie-
 la przykładow tego dokazał / fundament taki zalożywszy: Wey-
 rzymy / rzekl / w pismo / ktorym sie waszy nabórztiey chelpia /
 a namniey poslušni nie sa iemu: rozbierzmy słowa Pánstie v
 Matheusá. Prawda iz tam Pan a Zbawiciel náš z dwoiá-
 tich wstaw Pharyzeusze strofuie: Z iednych mniey / bo też
 mnieysze y drobnieysze byly: iako iesc nie wymyśly rak / co sobie
 oni za grzech niemaly poczytali. Lecz z drugich wstaw / srodze
 ich gromi / dla ktorych przestepowali przykazanie Pánstie. A
 dacie Pan przykład w czwartym przykazaniu / ktore Pharyze-
 usowie niekiedy / w niektorych personach / wstawa swoia las-
 mali. Alaz nie to czyni Pan náš na onym mieyscu: Tak iest /
 iam odpowiedział. A on daley. Przypátrze sie prosze pilno /
 iako przeciwniey nie iednym ale rozmaitym sposobem / nie
 mniey ale daleko wiecey niz Pharyzeusowie / nie iedno ale wszy-
 tko iakmiarz dziesiecioro przykazanie Pánstie / swemi tradycy-
 ami y wstawami ludzkimi zgwałcili / polamali / w niwecz obro-
 cili. MIN. Srogie słowa. Obacze iak prawdziwe. EWAN.
 Obaczysz / iesli nie bedziesz chcial w pul białego dnia ślepym
 zostac. Poczniemy (mowil Kátholik) od pierwszego y nawyz-
 szego mandatu Pánstiego / ktory sam Pan a Zbawiciel náš Jes-
 zus tymi słowy wyrazil. Będziesz miłował Pána Boga twego, ze wpytátego
 37. sercá swego, y ze wszytkiey dusze swoiey, y ze wszytkiey myśli swoiey. To przyka-
 zanie / Ministrowie waszy / y Kábinowie ich / w niwecz práwie
 obroćili / ona wstawa swoia kiedy mowia / iz to rzecz iest nie-
 podobna / aby kto mogl temu Pánstiemu przykazaniu na tym
 świecie dosyc wezynic. Wstawa tá heretycka / nie tylko szczyrze
 ludzka iest bez pisma / ale też iest pismu s. práwie przeciwna.
 Wspomni sobie na ono mieysce / ktoremci na ostatku przyto-
 czyl. Gdzie Jan s. wyrazil wemi słowy świadczý: ze przyka-
 zania Pánstie / nie tylko nie sa niepodobne / ale y nie sa ciepskie. Za-
 czym idzie / ze tu náuczyciele waszy srodze nie raz ale dwoiáko
 grzebo:

grzebo: /
 to wstaw
 snieyszy
 namilosci
 byc moze
 przymusi
 larali / a
 tuacego
 okrutnie
 swoje / co
 nolasnie /
 Ewaniel
 iako wpy
 ognie wie
 szca tego
 ze wszytki
 zadna mi
 ciemni
 A przedsi
 pelni: A
 przykazan
 ia wstaw
 ich czynia
 ie / choc y
 cie / y lam
 nie lepiey i
 radzi: /
 ale slube
 slub swia
 Tymoteu
 ale swiety
 Aoremu
 nym / cze
 raz / cze
 nie swia

grzecha: bo y pismu nie wierza; y przykazanie Pánstkie ludzka
vstáva gwałca. A owšem y trzeci grzech ięszce spro-
snieyby przydawáia: gdy ta swoia vstáva / Bogu ze wšech
namilostíernieysemu / okrucieństwo y tyráństwo / iák nasroží
być może przypisuta. Abowiem ktoby / proše / Pána iákiego /
przymušáacego poddane swoje aby iákó ptacy po powietrzu
latáli / á kiedyby tego nie czynili / morduiacego one srodze y ka-
tuiacego / ktoby mowie / człowiek ná świecie żywiacy / iákiego
okrutníkiem y tyránnem nie zwał? že o to mordue poddane
swoie / co uczynić rzecz im iest niepodobna. Takim / takim
wlasnie / y owšem dáleko ięszce więszym tyránnem / či nie
Ewanielicy / ále bluźnierce Pána Boga czynia. Gdyž Bog
iákó wšytko písmo s. świádeczy / nie tylko obiecuie / ále y dáie
ognie wieczne / wšytkim ktorzy nie pelnia przykazania / á zwa-
żczá tego przednieyšego. A ognie one wieczne ták cieškie sa /
že wšytkie meki y mordy świátcá tego z nimi porównáne być
žadna miára nie moga. A widzišže wiák hániebne grzechy
či twoi Ministrowie wpadáia / y ucznie swoje zá soba wioda?
A przedsie nam kłamliwie przypisowác smieia / czego sami
pelni? Ale posłuchay tego wiecey. Wynišczyli y W T O R E
przykazanie Pánstkie krzywoprzysięstwa zákázuiace / ono swo-
ia vstáva ludzka / ktora dozwaláia (y owšem samiž herstowie
ich czynia) každemu y každéy / pániństwo ábo czystość swo-
ie / choć y Bogu pošlubiona / y przysięga potwierdzona / gwał-
cić / y łamác. M I N. A iesliž sie wstrzymác nie może / á zaž
nie lepiey iest w małżeństvo wstápić / niželi być vpalonym. iákó sam Apostoł ^{1. Cor. 7. 9}
rádzi? E W A N. Rádi / rzekł Kátholik / ále sobie wolnym:
ále ślubem nie zwiázanym. Bo o tych ktore sie Bogu przez
ślub świety oddáły / słuchay co piše tenže Apostoł do swego
Tymoteuša ták mowiac: Lecz wdow młodszych wstrzegay sie Bo gdy sie ^{1. Tim: 5}
zbestwily w Chryšcie / chciá sá mažit / máiac potępienie / iž pierwšá wiara łamaly.
Ktoremu písmu iesliž nie wierza Ministrowie / iákó wielu in-
nym / czemuž sie nie wštydza zwác Ewanielikámi? Iesliž wie-
rza; czemuž ie vstávami swemi gwałca? Apostoł bowiem iá-
śnie świádeczy / že táké Pánu Chryštusowi wiara łamaly. Toć
mu ia

mu ia były daly: nie inak zaiste / iedno przez slub abo przysie-
ge wieczney czystosci. Ministrowie co na to: powiedai a y sta-
nowia przeciw temu / ze tu slubu zadnego nie bylo: przeto za-
dna wiara Chrystusowi nie iest dana. A iesli byl slub; glupi
byl. Wolne sa / wolno im za maz isc iesli z chca. Daley. Apo-
stol nie malzenistwem to zowie / ale luxuriam, zbestwieniem a
bo nieczystota: a nieczystota nasprosnieysza / ktora byc moze
na swiecie. bo w Chrystusie / ktoremu wiara zlamaly. A Mi-
nistrowska wstaw co: zowie to / Honorabile connubium, tho-
rum immaculatum: scilicet, wczciwym malzenistwem / y lozem
niepokalanym. Naostatek Apostol twierdzi / ze w takowych
y wymysl tylko sam / iesli chca za maz isc ma potepienie. Tradycya le-
pak a wstaw heretycka powiada / ze nie tylko chciec isc za
maz / ale y dokazac tego moze kazdy y kazda / ktorzy wpalenie
cierpia. Jakoby te / o ktorych Pawel s. mowi / nie matic ta-
kiego wpalenia iakie Ministrowie rozumieja / y nie matic za-
dnej pobudki / myslilyby darmo o mezu. Obaczte tedy pro-
se dla Pana Boga / iako te Ministrowskie wstawy slowu Bo-
zemu iawnie sie sprzeciwiaia; nie iednym ale troiakiem oby-
czaiem. Alec ieszcze nie koniec. **TRZECIE** bowiem
przykazanie Panskie iako poprowali / ona swoia ludzka wsta-
wa / ze nie trzeba posluszenstwa oddawac kosciolowi / iako w
innych rzeczach tak y w swieceniu swiat / y któz nie bacz y
MIN. Azaż my Niedziele nie swiecimy / iako y oni? **EWAN.**
Zarzućilem mu y to / ale odpowiedzial. Lecz ile ich iest prose /
ktorzy y Niedziele nie swieca / a przed sie ci tak dobrze y lepiej
niż wszyscy domagaja sie tytułu Ewanielickiego: A wy (rzekl
do mnie Kacholik) czemu Niedziele swiećicie / gdyż o tym na-
mnieyszego w piśmie s. przykazania nie macie? Azaż tym sa-
mym nie zeznawacie / ze Pan Chrystus / iako w innych rzeczach
tak y w postanowieniu swiat / regiment y moc kosciolowi swo-
mu zlecił: ktorego poniewaz w innych swietach nie slucha-
cie / trzecie przykazanie Panskie iawnie gwałćicie. Takze y
CZWARTE Panskie Przykazanie tradycjami swemi wy-
wrócili Ministrowie. Nie względem rodzicom cielesnych ile
moge

może wiedzieć; ale względem rodziców duchownych: y owsem y
z strony przełożonych wśelących. Albowiem założywszy wsta-
we one przeciwko ludzka / Bogu / pismu / y rozumowi przeciw-
na / o wolności sprosniewszy niż pogańskie / która oni swobo-
dą Chrystusową nazywali; iedni którzy się zowa nadostona-
łemi Ewangelikami / wśelaka zwierzchność y wrząd odrzuci-
li: a wszyscy ini / Chrześcijanie wolne uczynili od posłuszeństwa /
które oycom duchownym oddawać powinni. A za tym wśe-
laka im część odiełi: gdyż część nie w czym innym nabórzye /
iedno w posłuszeństwie zawista. A uczynili to nie tylko prze-
ciw temu przykazaniu / ale też naprzeciwko onym słowom sa-
megoż Pana Jezusa: *Kto was słucha, mnie słucha: kto wami gardzi, mnie* Luc: 10.
gardzi. MIN. Żali my nie rozkazujemy żeby każdy był posłu- 16.
śny starszym swoim / w tym co pismo przykazuje: przeto też na
synodach naszych Kanony czynimy / które chcemy aby od wier-
nych chowane były. EWAN. Prawda jest / rzekł Katoлик /
że Ministrowie waszy chcą aby ich wstawy synodalne były wy-
konane; ale za sprawiedliwym sadem Pańskim / y na ich wyro-
ki / waszy sami nie niedbacie / y Ministry z Superintendenta-
mi mało co sobie waża; aby się y w tym wypełniło / co Pan
przepowiedzieć raczył. *Która miara mierzyć będziecie, odmierzą wam.* A Matt: 7.3.
co się tyczy posłuszeństwa / które nakazuje / kiedy się co zgadza z
iawnym pismem: y ktoż nie widzi iż w tym samym barzciey obzo-
čili w niwecz to przykazanie / a niż Żydowie swoim Korban? Abo-
wiem Pharyzeusowie łamali to czwarte Pańskie Przykazanie / Mar: 7.11.
y potajemnie / y w tych rzeczach / które rzadko przypadaia.
Gdyż rzadko się trafia aby syn musiał oycę żywić. Lecz Mi-
nistrowie y herstowie ich / y we wszystkich dekretach / wstawach /
konstytucjach / choć y synodalnych / y iawnemi słowy dopuszczają
ia każdemu sadzić / iestli to co przykazuje iest wedle pisma albo
nie. A iestli rozumieia / że nie iest wedle pisma (co łatwiuchno
iest ludziom affektem poddanym;) pozwalają aby posłuszeń-
stwa nie oddawali. Coż to iest innego prośe / iedno dozwa-
lać / żeby nie owce od pasterzow / ale pasterze od owiec / sadzeni
byli: przeciw wśelakiemu rozumowi y pismu s. Nic w tym
D niewat

nie wątpię, iż ministrowie waszy iako za te głupia rada y wsta-
we swoje słuszną kazi odnośa, tak y tego bärzo żalnia. A day
Boże aby tak żalowali, żeby Kächolicka prawda poznawşy,
do oney sie przytulili. Ale postapmy (przydal Kächolik) do
PIATEGO Pänstiego przykazania: Nie zabijaj. To przyka-
zanie częścią przez też wstaue swoje o swobodzie abo wolno-
ści Chrzęścijańskiey; częścią przez owe druga Zwingliuřowe/
Euangelium licit sanguinem, Ewanielia krwie pragnie; iak
wywrocili: Swiadeza to frogie wojny Ksiażat naprzeciwko
własnym, Cesarzom y Krolom: poddanych przeciw panom
swoim: winnych przeciw niewinnym. Swiadeza brady y ow-
šem rzeki krwie z ciał Ksiażat/ ludźi rycerskich/ flächeckich/
pänstich/ a nawiecey chlopskich plynace. Swiadezy naosta-
te y krew siłu męczennikow świętych. A day Boże, by iuz te-
mu złemu byl koniec. MIN. O vmieiać y Papieżnicy nie-
winnych Ewanielikom krew wylewać. EWAN. Rzeklem
ia też to, ale odpowiedział: Vmieia niekiedy y na niektorych
mieyscach/ tam kedy sie herezya nie wkorzeniła/ vmieia mo-
wie/ nie krew niewinnych rozlewać ale winne karac. Abo-
wiem ta jest rozność/ między waszymi y naszymi/ że panowie
Kächolicy, na te same moc swoje rościągają, ktorzy im sa po-
dani: przeto nie lamia przykazania Pänstiego, ale czynia spräs-
wiedliwosci dosyć. Lecz co za iurisdikcyä miał Ksiażetä
Niemieckie nad Kärlem piatym, iż wojne przeciwko niemu
podniesli/ przeciw Cesarzowi y panu swemu bärzo cichemu y
łaskawemu: Abo co za władza miał lud wieysti Szwäycärsti/
Zolsäcki y innych okolicznych kráin/ że na pány wderzyli: A
poddani Käkufcy co mieli za przelozęństwo nad panem swoim
Rudolphem Cesarzem teräznieyszym, że sie przed kilka lat prze-
ciw niemu zbuntowali y mordami swemi wielu ich za soba po-
ciagneli: Nawet że jednym słowem wszytko zämknę/ co za
prawo miała herezya na Kächoliki, gdyż nie Kächolicy od
nich, ale oni od Kächolikow wysli: zaczął to idzie, iż oni pod
iurisdikcyä Kächolicka byli. A omšem sa y teraz, wedle prá-
wa Bożego y ludzkiego: przeto nie sprawiedliwe mordy czy-
niac/ przy-

mlac/przykazanie Pánstie/Nie zabijay.w niwecz przez wstawy swo-
te obracáia. A o SZOSTYM przykazaniu Pánstkim co rze-
czemy: Kto wyliczy ábo wstawy tu wymyslone; ábo spro-
sne skutki ktore z nich posly: Przykazuie Pan: Nie cudzoloś. W
czym nie tylko cudzolostwo samo / ale y inne wszystkie cielesne
sprosności są zakázane. A Luter co: Uczynil wstawę pierwo-
szą / áby iesliż páni/to iest żoná/niechce/služebnicá przyšla. A
nie cudzolostwoż to iásne y iáwne: Uczynil y druga / ieszcze
sprosnięszą / ktora incestum, to iest / kázirodstwa dopuszcza:
dozwalaíac ženie/áby iesli iest osutána od meža / do brátá ię-
go sie przymknelá. Uczynil y trzecia wstawę ieszcze sprosnię-
szą / ktora sacrilegium, swietokradzstwo forytnie. Swieto-
kradzstwo mowie / nie máietności y skárbow ziemskich (ácž y
tych: ale to nie należy do tego przykazania) ale skárbow ciá y
duś P. Bogu slubem y przysięga oddanych / osiárowanych/
poświęconych. Ktora wstawá / áby wárownieysza bylá / sam
Luter z innemi/przykładem swoim one potwierdzili. Uczynil
y czwarta wstawę wśelákie sprosności w sobie zámykająca.
Bo iesliż to prawda / co nápisal: že iáko bez iedzenia / picia /
spánia/ták bez spraw cielesnych człowiek żyć nie może; kto nie
baczy iák serokie sie tu wrotá otworzyly / y do owych ktore
Páwel s. w Pogánách hámbi / y do wśelákich innych plugastw Rom.:i.
y skárádności cielesnych: Jesli czystość rzecz iest niepodo-
bna; ktora dorostá/pánna: ktora wdowá / czysta: ktora ná-
wet mežáká / dlugo meža przy sobie nie máiac / strzymieźliwa
sie naydzie: O iák skárádzie ten prorok trzode swoje zespecil.
O iák sprosnie przykazanie Pánstie zgwałcił. Lecż ia lepiey
trzymam o oboiey płci tych ludzi / ktorzy Lutrowi wchá ná-
kládáia / á niź on sam wedle swych fundámentow trzymać
musial. Day Boże/áby z ták sprosnych wstaw / tego to nie
proroká Božego / ale Epiturnówego / obaczyli wśyscy / fałš
wiáry iego / á do prawdy Kátholickiey sercem šczyrym a zu-
pełnym sie náwrocili. Ale o tym dosyć. Przysłoby nam/
(przydał y to Kátholik) ieszcze rostrzasnać ostaték przykazá-
nia Pánstiego / y pokázac / iáko ie heretycy wstawámi swoimi
zhánbili/

zhánbili/á zvláště S I O D M E : Niekrádni ; ktore iáko wyro-
kami swoimi znišczyli/ swiádcza zákrystye/ niegdy srebrá/zlo-
tá/bat y kámiemi drogich/á teraz plugástwá pełne. Swiádczo
kościelne wieže/ z dzwonow drogich y kóścownych zlupione.
Swiádczy náwet tyle tysícey domow káplánskich/ klastorow
zakonních/ Kóściolow Božych/ z ktorých wšytkie zgwál-
čili/ á druhé y z gruntu práwie wywročili y z zemiá porow-
nali. Lecz žesmy sie iuž obádwa/ ty sluchániem/ á ja mowies-
niem/ zmordowali; ná inšy to čás/ wedle potreby/ odlo-
žymy: á teraz zámknienie tego co sie mowilo uczynimy.

Gal. 1. 8. MIN. A takéš mu odporu wiecey nie dáš? EWAN. Przys-
wiodlem náosťatek owo/ ktoregoš mie ty/tákže náosťátku ná-
uczyl/z Páwla š. mieyscá. Ale chočby my, ábo Anyoľ z niebá. przepowie-
džal wam, mimo cošmy wam przepowádáli, Anathema sit, niech będzie przeklec-
twem. A Kátholik. Mieysce to/ nie tylko nieškodzi/ ále y po-
maga wielce Kátholickiey wierze/ á niewiáre Ministrów ška
bárzo tepi. Abowiem/ ážaz nie widžiš/ iáko Aposťol náuczyl
ciele wáše anáthemáryzite/ ábo przeklina? Šyšales bowiem
iáko oni nie tylko mimo to, ále práwie přečiw temu co w Ewán-
ieliey przepowiedžiano/ wča. Toš obaczyl/ z ták wielu mieysc
písmá šwietego/ ktorým nie wierza/ y z ták wiela principiis,
ábo fundámentow šilozowskich ktorých sie trzymáta/ z ták
grubých wšlaw/ ktore přečiw Bogu y rozumowi kuia. A čze-
gož chceš wiecey? MIN. Ale proše čie/ iáko wždy Papieš
žnik šmial sie záprzeč trádycy; ktorých ták wiele w kšiegách/
w Kóściolách/ y w Šakrámentách swoich máia? EWAN.
By namniey sie ich nie záprzal; ále odpowiedžal/ že dwoiákie
sa trádycy: Jedne zákázane/ á druhé nie tylko zákázane nie
sa/ ále sa y w písmie przykazáne. Zakázanými bzydžimy sie/
rčekl Kátholik: przykazáne lepák/ z táka iáko náležy wččiš
wošćia przyimujemy. Abysmy y w tym poškázali/ že my iestes-
šiny prawdziwými Ewánielitámi: nie oni/ ktorzy sie ták zo-
wíac/ přečiwíwáia sie y w tym iášnemu slowu Božemu/ ktore
tými slowy iest wyrażone v Páwla šwietego: Pržeto bráćia šoyčie:
á trzymáćie sie trádycy, ktorycheście šie náuczyl, choč przez mowę choč przez list
náš.

nás. Widziš iáko wyráslíwíe dwoiákie trádycye chowác y mo-
eno przy nich stać Apostol rostkázuie ; iedne przez list / á drugie
przez mowe / podáne. Te tedy przez mowe zostáwíone / íz z
rak do rak áz do nášey wiadomosći došly / przeto ie chowamy /
iáko poslušni Ewánieliey synowie. Tež trádycye záleca nam
pilniey Apostol y w drugim co zá tym ídžie rozdziale. Przeto
ná drugim mieyscu mowi. *Anne rzeczy, gdy przyde posłanowie.* 1. Cor: 15
mu Apostol przez list nie postanowił. Temu ; žeby y Ká- 34.
tholická prawde w tym potwierdził / y niestwore heretycká
potlumil. MIN. Nálázláby sie ná to odpowiedz : ále po-
sluchamy iuž epilogu ábo zámknienia iego. EWAN. Nie
káždy / ktory groží odpowiedzia / má iá zá pásem. Ale gdyž
tego prágneš / sluchayže konkluzey. Pytalem cie (rzekl
Kátholik) o przyacielu / przeczyby was Ewánielikámi zwa-
no / y odpowiedziales že dla dwu przednicysch przyczyn. Na-
przód / íz pismo przez pismo wykłádáiac / temu wšytkiemu / y
sámemu wierzyćie. Nád to / že z rostkázania tegož písma od-
rzucacie Filozofia y trádycye ábo podánia ludžkie. Przyda-
les y to ; že my Kátholicy pismo porzuciwszy / ná tych dwu rze-
czách wiáre náše funduiemy. Leczem iá tobie rzecz przeciwo-
na pokazał. Pokazałem bowiem / že Ministrowie y ich Ká-
binowie. 1. nie wšytkiemu ále temu tylko písmu wierza /
ktore sie im wdaie : czegoś miał w tey nášey rozmowie / okolo
dwádžiesciá przykładow. 2. áni pismo przez pismo wykłá-
dáia / choć sie tym chelpia : ále wykłádáia ie wedle mozgu
swego. 3. áni sie funduia ná tym sámy / co iest w písmie ;
ále 4. ná wielu innych rzeczách / á miánowicie ná tych z któ-
rych nas strofuiá : to iest / ná náukách ábo wyrokách Filo-
zofickich / á Filozofow co podleyšych ; y 5. ná trádycyách / w
stáwách / podániach / wšytkiemu písmu y rozumowi przeciwo-
nych : ktore wkułi ábo mnišy zbiegli / ábo buntownicy srodzy /
ábo inni háńba swieteká zelženi ludžie. Przeciwnym obyczá-
iem my Kátholicy / y pismo ktore prawdžiwie swiete iest /
wšytko wiecey á niž Ministrowie przyimuiemy ; y słowu Bo-
D ię temu

żemu / iako samo w sobie bżmi / ile być może / zaiste wiecy / a
niż wszyscy heretycy / wierzymy ; y prawdziwie pismo przez pi-
simo wykładamy ; y Filozofia pismu świętemu przeciwna / iak
piekłem sie bżdziemy : y tradycye ludzkie / ktore z Bogiem y
z rozumem sie nie zgadzają / za białochwałstwo sobie po-
czytamy. Przeto my / nie kto inny / prawdziwemi Ewangelis-
kami iestemy. Co wszystko / poniewaz sie wywiodło ex iisdem
fundamentis & principiis, z tychże fundamentow y nauk
gruntownych / ktoreś ty imieniem Mistrzow twoich przyto-
czył / a wywiodło sie iasnie y iawne ; prosze ia ciebie / przez was-
trznosci miłosierdzia Boga naszego / abys odrzuciwszy fałsz
ial sie prawdy / a opuściwszy one / ktorzy wola sie zwac Ewan-
gelikami / a niż nimi być / do tych sie przytulil / ktorzy choć sie
nie zowia / wśakże rzecz sąs Ewangelikami. Tego chce
po tobie stworca twoy sam Bog w Trocy iedyny : tego Chry-
stus Jezus / ktory cie droga krwia swoia odkupil / y kościolo-
wi swemu / przez chrzest w moc podal : tego zbawienie dusze
twoy / to nawet nazwisko samo twoie na tobie wyćiska. MIN.
Slyszalem iego / radbych y twoie slyszal konkluzya. EWAN.
A ia na tak wielki gwałt pisma świętego tak potrzebni do-
wodami / nąstaciek doświadczaniem samym pokonany ; com
innego miał czynić / iedno zamilknawszy odeysć / a o zbawie-
niu dusze swey pomyslić : MIN. A coż one słowa w sobie
miały / ktoreś tudziez z poczatku powiedział / żeć sie dysputa-
cy z Papieżnikiem powiodła : Ażaz zamilknac / nie iest znak /
nie wygranej / ale straconey kauzy : EWAN. Szczęśliwa
wtraca / ktora zyskiem pochodzi. Wyznamam zem stracił /
ale niewiara / z wielkim dobrem y zyskiem moim ; bom praw-
de Katholicą poznal / ktora / iako mie Pawel s. nauczył / y
sercem wierze ku sprawiedliwości / y wsty / przy toba / y wsty-
kiem / wyznawam ku zbawieniu. MIN. A tożes mi był o-
biecal w pierwszey ktoraś miał zemno rozmowa / w ktoreyes
przyrzekl aż do śmierci być Ewangelikiem : EWAN. Paniu
y Bogu memu dziakuje / że teraz przyrzeczeniu memu beda
mogł y

Rom: 10.
10.

możę uczynić dosyć. Teraz bowiem dopiero / iak Káholie
kiem / tak prawdziwym iestem Ewanielikiem / y w tym trwać
aż do skutku życia żywota mego / za iakże tegoż Pána chce
y będzie: słowem waszym zwierzędu cukrowym ale wewnątrz
iaku pełnym / wch wiecey nie nakładając. MIN. Ocoż to
bie dysputacya z Papieżnikiem. Na co wysła? Toć iest / co
my wam często przed oczy kląbziemy / y w pominaamy / abyście
sie y rozmowy / y pisin Papieżników wystrzegali. EWAN. A
toć iest / com ia teraz / gdy on Bog oczy otworzył / obaczył: że
wy nie szczerze sie z nami obchodziecie / ale raz tak / raz owak
mowicie. Aby by bowiem zliczył / ilekroć iem ia / y na kazaniach
waszych slyszal / y w ksiąstkach waszych czytal / one słowa Pánis-
kie: Scrutamini scripturas, Rozbieraycie pisma. A one drugie Apo-
stolskie: Omnia probate, Wszytkiego doświadczaycie, ktore wy wsta-
wicznie w ościech macie / po to tego nie zawiedziecie. Co gdy
sie ostanie / tedy mu te piosnke spiewacie / ktora mnie teraz.
A nie obłudasz to? A kazać rozbierać pisma, y nie kazać słuchać
tych ktorzy chcą rozbierać pisma? A mowić: Wszytkiego doświadczaycie, y
zakazować kiedy kto chce to czynić? MIN. Ale wszdy w tak
wielkiej sprawie iakie iest zbawienie nasze / trzeba sie było le-
piey y dluzey rozmyślić. EWAN. Takci iest / że zbawie-
nie dusze naszej drozże y zacnieysze iest a niż świat wszytek / iak
to sam Zbawiciel nasz świadczy: przeto nie trzeba dlugo od-
kladać: by nas śmierć w niewierze nie zastała. A ktoż / pro-
sze cie / będzie sie dlugo rozmyślał / iesliż za błoto ma wziąć
złoto / ktore mu drugi podaie? Albo kto w ciemnym y smro-
dliwym więzieniu siedzac / gdy obaczy światło y dzwii sobie
otworzone / tam ztad zarazem nie wyskoczy? A wyscie mnie
y innym mnie podobnym do tych czasow błoto za złoto prze-
dawali / y w ciemnych ciemnościach chowali. Teraz gdy mie
światłość Pániska oświeciła / y iemu za to dziekuje: y ciebie
prosze y w pominaam / abyś y ty piecza miał o zbawieniu twoim.
Patrzn iakim piasku założona iest wiara wasza / ktora takie
ma principia y fundamenty / że z nich samych wszytko budo-
wanie

102: 5. 39.

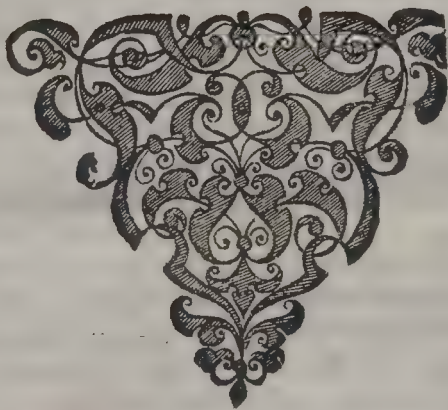
1. Tef: 5.
21.

Matt: 16.

26.

wanie wasze leci. MIN. Przypatrz się / ale pilniey niż ty.
E W A N. Daj Chryste Jezu / Panie y Zbawicielu nasz / abyś
się tak przypatrzyl / żebyś y ty sam prawdę poznał / y do dziś /
ktorzy za poduszczeniem ksiażecia ciemności / przez cie miało
rozum zaślepiony / za łaską onego / który oświeca każdego
człowieka na świat przychodzącego / przez cie zaś / do światła
światłości wiary Rákholickiey przyszli: aby ktorymś był
przyczyna do wpadku; byleś wzajem
pobudka ku zbawieniu.

A M E N.

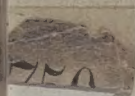

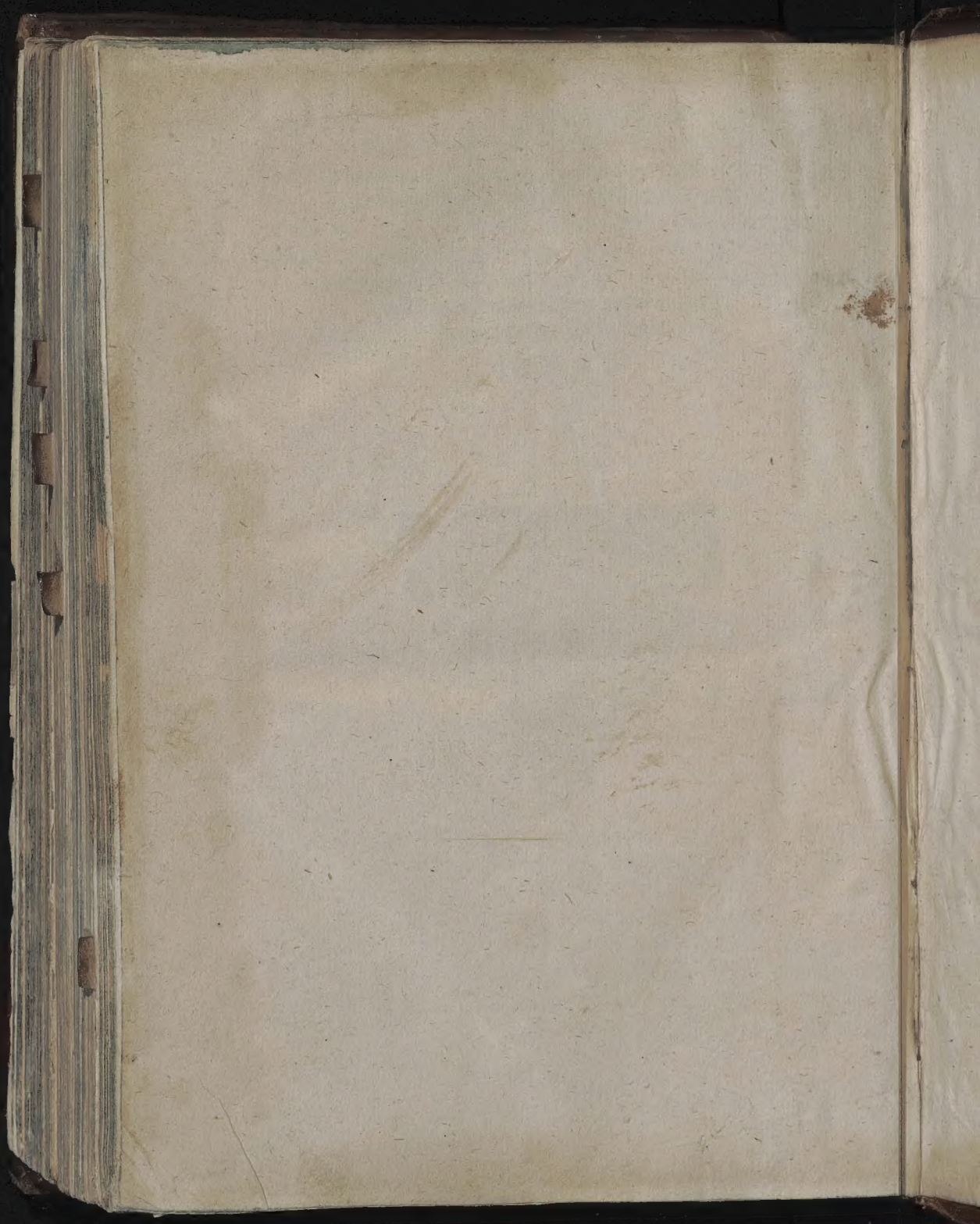
BIBLIOTH. UNIV.

JANUARIUS

3 cy.
abyś
dzy/
nais
dego
wia

Biblioteka Jagiellońska

stdr0003296

